

SKÖTSELPLAN FÖR

DJURSTADTRÄSK NATURRESERVAT

BORGHOLMS KOMMUN, KALMAR LÄN

2005-10-07

NATURVÅRDSFÖRVALTARE: LÄNSSTYRELSEN

SKÖTSELPLAN FÖR DJURSTADTRÄSK NATURRESERVAT

Förord

Skötselplanen är ett praktiskt handlingsprogram för dispositionen och skötseln i ett naturreservat. Planens inriktning bestäms av ändamålet med reservatet och de föreskrifter som meddelats i beslutet. Planförfattare har varit Lennart Nilsson. Sammanställningar och kompletteringar har utförts av Malin Miller, länsstyrelsen i Kalmar. Till grund för denna skötselplan ligger gällande reservatsbeslut från 1980-05-12, se bilaga 1.

1. Syftet med naturreservatet

Syftet med reservatet är enligt beslutet att *"bevara ett med hänsyn till faunan, främst fågellivet, och vegetationen värdefullt våtmarksområde"*. Vidare omnämns att man ska ge allmänheten *"möjlighet att uppleva områdets naturvärden"*.

2. Beskrivning av området

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Djurstadträsk naturreservat
Objektnummer	0802073
Skyddsform	Naturreservat
Beslutsdatum	1980-05-12
Natura 2000 beteckning	SE0330060
Län	Kalmar
Kommun	Borgholm
Fastigheter	Se bilaga 4
Servitut	Inga
Nyttjanderätter	Inga

Totalareal (ha)	87,1
Landareal (ha)	87,1
Naturtyper, naturvårdsregistrets indelning:	Areal (ha)
Myr	52,5
Barrskog	4,1
Lövsumpskog	6,0
Annan träd och/eller buskbärande hagmark	5,3
Öppen hagmark	16,9
Jordbruksmark	1,2
Vatten	1,0
Naturtyper, art och habitatdirektivets indelning:	Areal (ha)
Fuktängar med blåttåtel eller starr (6410)	19,5
Kalkkärr med gotlandsag (7210)	45,4
Kalkgräsmarker (6210)	9,2
Rikkärr (7230)	2,1

2.2 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning

Djurstad är en gammal ölandsby, i äldre tider bestående av tre gårdar. En relativt liten by med öländska mått mätt. Namnet är troligen från yngre järnåldern och betyder troligen "Dyres ställe". Dyre, eller Djure, skulle då vara ett mansnamn. Namnet skrivs i äldre tider Dyrsta, Diuresta och Diurstadh. Grannbyn Karse är inte fullt så gammal. Det anlades som ett nyhemman någon gång under 1700-talet. Tidigare hade här legat något som skulle kunna beskrivas som ett fiskartorp, kallat Karstorp.

År 1682 omnämns Djurstad träsk på lantrevisionens karta över Djurstads by. Själva träsket, d.v.s. själva den öppna vattenytan i våtmarken, benämns då "Maren". Övriga delar av naturreservatet ingick i gårdet och brukades som äng. På ängsmarken skördades "medelmåttig grov starr".

År 1734 genomförs en ägomätning i Djurstad by. Den kärrartade delen av Djurstad träsk omnämns då som "Stora måsen". Våtmarken låg i byns gårde och brukades då som slåttermark. Ängen bestod av hård- och starrvall. Något närmare byn låg ytterligare en våtmark kallad "Gärdesmossen".

1800-tal

Vid enskiftet år 1814 ges en något utförligare beskrivning av våtmarken. Djurstad träsk är beläget i södra delen av byns stora åker- och ängsgärde. Träsket består av dels av ett gräsbevuxet kärr ("Utmåsen"), dels en mindre sjö ("Djurstad Träsk").

Så här beskrivs den kärrartade delen av Djurstad träsk: *"Utmåsen Består av ganska djup vesa eller dyjord, hvarpå ingen sorts växt i några ställen finnes, men i övrigt är större delen med sjöväss och några grövre starrstrån beväxt, samt den bättre delen i kanterna av måsen beväxt med grov och gles starr."* På ett annat ställe i beskrivningen heter det : *"Utmåsen Endast med gles starr och sjöväss beväxt."*

Kärret brukas främst genom slåtter med efterkommande efterbete. Sjön ("Djurstad Träsk") betraktas som ett impediment. Omgivande fastmarker används som betesmark. Områdena väster om Djurstad träsk är utmark och benämns Västra mark. Denna del består av öppna betesmarker.

Närmare byn ligger ytterligare en våtmark, Gärdsåsen. Enligt beskrivningen är den en s.k. "starråse", dvs ett kärr med starr som dominerande vegetation. Det verkar som man vid enskiftet planerat, eller möjligen redan börjat, att dika ut denna våtmark. Diket mynnar enligt kartan ut i Utmåsen. I beskrivningen omnämns denna våtmark som *"Gärdsåsen, vilken består av sank kärrvall med starrfoder."*

År 1816 genomförs enskiftet i grannbyn Karse. De delar av reservatet som ligger på Karses marker kallas Gärdsåsen (= Utmåsen i Djurstad) och är bevuxen med "grov starr". Längs kanterna av "måsen" finns flera partier som betraktas som "odugligt", troligen på grund av högt vattenstånd och avsaknad av vegetation. Även Gärdsåsen i Karse används för slåtter och bete. Fastmarkerna runt Gärdsåsen brukas som betesmark.

1900-tal

Innan utdikningen av Djurstad träsk genomförs görs en avdikningssyn år 1914. Av kartan framgår tydligt skillnaden mellan den kärrartade delen och sjön. Den kärrartade delen av våtmarken beskrivs då som "Äng, djup mossjord å sand". Enligt ritningarna är torvlagret i denna del mellan 70 och 100 centimeter. I norra delen minskar torvdjupet successivt för att närmast fastmarken vara nere på 30 centimeter. Enligt beskrivningen har Karsedelen av våtmarken inget torvlager. De mest låglänta delarna beskrivs som "Äng, 0,3 m mylla å sand".

Sjödelen har enligt skisserna ett vattendjup på mellan 20 och 50 centimeter.

Av kartor och skisser framgår tydligt hur lagerföljden ser ut. Hela våtmarken underlagras av ett tjockt sandlager. Däröver ligger det relativt tjocka torvlagret, troligen främst bestående av kärr- och vassstov. Längs de ryggar som dämmer hela våtmarken tunnare sandlagret ut och själva ryggar utgörs av morän.

Dikningen av träsket kom att torrlägga sjöns bottnar. Vid en kraftig västlig storm 1924 fördes det utfällda kalkbleket bort av vinden och ansamlades i stora drivor vid en intilliggande stenmur. I gränsen mot kärret bildades en vall som allmänt kallas Träskbrinken.

Hävden av Djurstad träsk fortsatte även efter utdikningen. Områdets starrvegetation togs till vara genom slåtter. Mycket blöta år så kunde dock inte slåtern genomföras. Slåttern upphörde under 1950-talet. De sista åren slogs träsket inte varje år. Sista slåtern som någon idag kan minnas skedde torråret 1959. Förutom slåtern förekom även viss agtäkt. Det hände även att agen brändes av vissa år, bland annat för att skapa bättre förutsättningar för uppodling.

Betet av markerna runt Djurstad träsk har däremot fortsatt fram till idag. Numera är det främst skiftena med stora delar fastmarker i norr och sydost som betas. Större delen av själva våtmarken ligger numera obetad.

2.3 Kulturhistoriska bevarandevärden

Området saknar fasta fornlämningar, men här finns andra typer av kulturhistoriska lämningar. Vanligast är stenmurar av lite olika ålder. De äldsta murarna återfinns i gränsen mot åkrarna i norr och söder samt längs träskets västra sida. Dessa är troligen av mycket hög ålder och har utgjort gräns mellan byarnas gården och utmarken. Övriga stenmurar är betydligt yngre och uppfördes i samband med skiftena under tidigt 1800-tal.

Söder om den forna sjön finns spår av en kortare, äldre vägsträckning. Den är idag bara svagt synlig och var ursprungligen Karses väg till utmarkerna i väster. Denna vägsträckning kom att förlora sin funktion när vägen mellan Karse och östra landsvägen rätades ut.

Ett sentida spår är från 1920-talet då Djurstads träsk dikades ut. Då sjön torrlas så fälldes kalkbleken ut på sjöns botten. Vid en kraftig storm år 1924 sattes bleket i rörelse och kom att lägga sig i form av drivor längs intilliggande stenmurar. Spår av dessa kalkblekedrivor kan man fortfarande se längs stenmuren öster om den forna sjön.

2.4. Biologiska bevarandevärden

Djurstad träsk är ett av norra Ölands större våtmarksområden. Själva våtmarken kan sägas bestå av tre olika delar. Huvuddelen består av ett agkärr med relativt tjocka sediment av organogena jordar av kalkgyttja och kärrtorv. I de delar som betas och slås är agen helt dominerande. Enstaka andra arter som bladvass, plattstarr, kärrbräken, kråklöver, ängsull och ängsruta förekommer. I agfälten finns insprängt små partier med öppna vattenytor. Dessa domineras av tuvor med bunkestarr. På botten växer flera arter av kranslager. Även ryltåg är relativt vanlig i dessa delar.

Den ohävdade delen av kärret skiljer sig något från ovanstående beskrivning. Här växer såväl ren ag som blandbestånd av ag och vass. Bestånden av både ag och vass är både tätare och mer högvuxna än i den hävdade delen. På höglänta delar och på gamla jordmassor har lövträd och buskar, främst björk och viden, börjat vandra in.

Våtmarkens andra del är den forna sjön som torrlas i och med utdikningen av Djurstad träsk. Här finns ett relativt tunt organogent lager (10-15 cm) som har bildats efter dikningen. Detta underlagras av ett tjockt jordlager av grovmo. Efter utdikningen har de frilagda bottnarna intagits av rena agfält.

Den tredje delen av våtmarken ligger i sydost och har våtmarker av en mer vätartad karaktär. Området har öppna vattenytor under tidig vår och som sedan torkar ut fram på försommaren. Ruggar av ag och partier av bunkestarr växer i de blötaste delarna. På lite torrare delar finner man fuktängar med bland annat blåtåtel och älvväxing.

Själva våtmarken omges av mer eller mindre öppna gräsmarker. Närmast våtmarken finns en smal zon av lite fuktigare karaktär. Här växer bland annat låga starrarter som småstarr och hirsstarr, vattenmynta och ängsbräsmå. I dessa delar växer på flera ställen rika bestånd av axag, främst i söder och sydost. På högre partier övergår denna vegetation i mycket artrika gräsmarker av allt från fuktig till torr karaktär. Fuktängarna är särskilt rika med arter som älvväxing, rosettjungfrulin, majviva, ängsvädd och klöverärt. Zonen av fastmark är särskilt bred i den norra delen.

En del av fastmarken har vuxit igen på grund av upphört bete. Dessa delar intas av täta buskmarker, främst med enbuskar. Längs den sydvästra sidan finns även alskogar och planterad tallskog.

Djurstad träsk är mest känt för sitt rika fågelliv. Här har funnits en relativt säker förekomst av bland annat ängshök och svarttärna. Ängshöken finns fortfarande kvar i enstaka par medan svarttärnan har försvunnit som häckfågel. Brun kärrhök brukar också häcka här årligen. Flera av områdets arter är knutna till de täta ag- och vasspartierna. Till dessa hör vattenrall, småfläckig sumphöna och sothöna. Bland Djurstad träskes häckfåglar märks också ett flertal vadare. Tofsvipa, enkelbeckasin och rödbena finns här fortfarande, medan arter som storspov och strandskata har upphört att häcka. Hela reservatet ingår i EU:s nätverk för ekologiskt känsliga miljöer, d.v.s. Natura 2000, både som SPA-område (enligt fågeldirektivet) och som föreslaget pSCI-område (enligt habitatdirektivet).

Nedan följer en sammanställning av de fågelinventeringar som gjorts under åren, tabell 1.

Tabell 1. Sammanställning av resultat från fågelinventeringar utförda i Djurstadträsk. Siffrorna anger antal häckande par.

Art \ År	1979- 1981	1988	1995	2000	2002	2004
Grågås	3-6	2	4	2	1	0
Gräsand	2-3	5-7	9	4	3	6
Knölsvan	0		0	1	0	0
Brun kärrhök	1-2	1	1			
Ängshök	2-3	2	1			
Vattenrall	2-3	2	12	2		
Småfläckig sumphöna	1-2	0	0			
Sothöna	0-1	0	1	1	0	0
Rörhöna	0	0	3	1		
Gravand	0		0	3	0	0
Smådopping	0	0	2			
Årta		0	2		0	0
Skedand		1	2		0	1
Vigg		1	1		0	0
Strandskata	1-3	0	0		0	0
Tofsvipa	5-7	2	7	2	2	14
Enkelbeckasin	5-10	6-8	17	3	3	10
Storspov	1-2	0	0		0	0
Rödbena	3-4	3	5	4	2	3
Ängspiplärka		1	2			
Buskskvätta		2	2			
Gulärta	1-2	4-5	0	1		
Gräshoppsångare	3-5	2-3	0			
Sävsångare	5-7	0	0			
Kärrsångare	0-1	0	1			
Rörsångare	15-25	10-12	10			
Sävspurv	25-30	30-40	22			

2.5 Geovetenskapliga bevarandevärden

Djurstad träsk är en gammal sjö som successivt kommit att växa igen. Den utdikning som gjordes i början av 1900-talet kom att påskynda denna process. Av geologiskt intresse är de lagerföljder som byggts upp under denna igenväxning. Lagerföljden i träsket kan sägas vara ett historiskt arkiv som är av värde för att kunna rekonstruera det närliggande landskapets utveckling under äldre tider.

Lagerföljden i Djurstad träsk består överst av ett relativt tjockt lager av torv bestående av ofullständigt nedbrutet växtmaterial (vass, starr m.m.). Under detta lager finns ett lager av kalkgyttja som varierar i mäktighet. Gyttjan bildades på

botten av sjön och består av en blandning av finkorniga sediment och växtmaterial. Vissa gyttjelager skulle även kunna ha marint ursprung, d.v.s. ha bildats när området låg under Östersjöns vattennivå. Insprängt i lagerföljden finns på vissa ställen ett tunt lager av kalkbleke, d.v.s. en utfällning av kalk som antyder perioder med torrare förhållanden.

2.6 Bevarandevärden för friluftslivet

Reservatet är främst intressant som en lokal för naturstudier, främst då fågelfaunan. Området är lätt tillgängligt invid östra landsvägen. Det befintliga fågeltornet gör att man kan skaffa sig en bra överblick över området. På grund av fågelskyddet är övriga delar inte tillgängliga mellan 1 april och 15 augusti.

3. Generella råd och riktlinjer

Skötsel- och skogsbruksåtgärder inom naturreservatet ska utföras vid sådan tid och på sådant sätt att skador på mark och kulturhistoriska lämningar inte uppkommer.

Gagnvirke tillfaller markägaren.

4. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet har i denna skötselplan delats in i 5 skötselområden; 1) kärr, 2) vattenområde, 3 a-c) gräsmarker, 4) skog och 5) friluftsliv. Områdenas utbredning framgår av skötselplanekartan (bilaga 2).

4.1 Skötselområde 1: (39,1 ha)

Beskrivning:

Områdets kärrartade delar bevuxna med främst ag och vass. Insprängt i de hävdade delarna finns små öppna vattenytor med bunkestarr och kransalger. Den ohävdade delen är mer homogen med täta vassar av ag och bladvass. Här har sälgbuskage och lövträd börjat vandra in på de torrare delarna.

Bevarandemål:

- Utbredningen av kalkkärr med gotlandsag (7210) är minst 35 ha, varav minst 20 ha består av täta och äldre bestånd över 4 år (med avseende på senaste slåttern).
- De äldre agbestånden är fördelade över skötselområdet i ett för ängshöken* gynnsamt utbredningsmönster. Varje agbestånd ska ha en storlek på minst 1 ha.
- Ängshök, brun kärrhök och småfläckig sumphöna reproducerar sig i området.

- Arter knutna till hävdade kalkkärr lever kvar och ökar helst i utbredning och antal. Exempel på sådana arter är bunkestarr, klubbstarr, ryltåg, ängsull, ängsruta och kråklöver.
- Igenväxningsvegetation förekommer inte.

* Ett åtgärdsprogram för ängshöken är just nu under framtagande. Eftersom Djurstadträsk är en mycket viktig lokal för häckande ängshök måste hänsyn tas till vad som bedöms vara gynnsamt i åtgärdsprogrammet för att säkra ängshökens häckningsmiljöer.

Skötselmål:

- Området betas årligen.
- Betet kompletteras med slåtter i de partier som domineras av ag och/eller bladvass på ett sådant sätt att en blå bård skapas och att ängshökens häckningsmiljöer stärks och tryggas.
- Restaurering av ohävdade delar är genomförd senast år 2009.

Skötselåtgärder:

Naturvårdsinriktad betesdrift varje år. Underhåll av hägnader. Komplettering av hägnader inför återupptaget bete av ohävdade delar. Røjning och gallring av täta talldungar i norra delen. Sambete med fastmarkerna öster om reservatet är lämpligt.

Avverkning av all träd- och buskvegetation. Eventuellt kan videbuskagen dras upp i sin helhet med rötterna. Bortforsling av uppgrävda jordmassor, främst längs diket.

Betet kompletteras med slåtter (slaghack) i den omfattning som bedöms lämpligt och är förenligt med åtgärdsprogrammet för ängshök. Kärrets kantzoner mot omgivande fuktängar kan med fördel slås varje till vart annat år för att i möjligaste mån skapa en blå bård. I de centrala delarna av kärret får däremot inte mer än 1/3 av agen slås under samma år (minst 20 ha ska alltid vara över 4 år). Målet är en högvuxen gammal ag och för att uppnå detta är en slåttercykel på ca 10-15 år att föredra. Även slåtter av smala stigar ut i den centrala delen kan vara lämpligt för att underlätta betet i dessa delar.

Den centrala fällan som legat helt ohävdad kräver troligen ytterligare åtgärder innan hävden (bete och slåtter) kan återupptas. En inledande bränning av vassar kan vara en sådan åtgärd. Därefter naturvårdsinriktad betesdrift varje år och kompletterande slåtter enligt ovan.

4.2 Skötselområde 2: (13,5 ha)

Beskrivning:

Den forna sjöytan i Djurstad träsk. Idag är områdets lägre delar bevuxet med relativt glesa vassar av ag och bladvass. Tuvor med bunkestarr återfinns i fuktigare partier. Den västra och lite torrare delen domineras av fuktängar med blåtåtel. Träd och buskar av främst al och vide har börjat vandra ut på denna del.

Bevarandemål:

- Utbredningen av kalkkärr med gotlandsag (7210) minskas med minst 5 ha till förmån för restaurering av habitatet; kalkrika oligo-mesotrofa vatten med bentiska kransalger (3140).
- Utbredningen av kalkrika oligo-mesotrofa vatten med bentiska kranslager (3140) är minst 5 ha.
- Utbredningen av fuktängar med blåttåtel eller starr (6410) är minst 2 ha.
- Smådopping, svarthakedopping, svarttärna, skedand och årtä häckar i området.
- Arter knutna till kalkrika sjöar lever kvar och ökar helst i utbredning och antal. Exempel på sådana är olika arter av kransalger (*Chara* sp.).

Skötselmål:

- Den forna sjöytan är återskapad och cirka 7-8 hektar stor.
- Restaureringen av området är genomförd senast år 2012.

Skötselåtgärder:

Anläggning av ett reglerbart dämme (ex. u-järn och bräder samt täta jordmassor) vid träskets utlopp. Lämplig nivå på dämmet läggs fast först efter försök med olika nivåer. Målet är att inga negativa effekter på omgivande åkrar, betes- och tomtmarker ska uppkomma.

Återskapande av den forna sjön, varvid en grund urschaktning av pålagrat organiskt material (ca 10-15 cm) görs i de lägst liggande partierna med ag och vass. Lagrets mäktighet varierar mellan ett par och drygt 20 cm och kan lätt urskiljas från den underliggande sanden/grovmon. Schaktningen bör ske i etapper, med början i söder. Områden med höga bunkestarrtuvor (ca 15 cm) lämnas intakta vid schaktningen. Stenmurarna längs de olika ägogränserna lämnas också intakta. Massorna förs bort och kan förhoppningsvis användas som jordförbättringsmedel. Innan schaktningen påbörjas avverkas all träd- och buskvegetation. Äldre stentippar i södra delen forslas också bort.

4.3 Skötselområde 3 (27,7 ha)

Beskrivning:

Skötselområdet består av tre delområden, 3a, 3b och 3c. Områdena utgör främst betesmarkerna i reservatet och består av gräs- och örtrika fastmarker, kalkfuktängar och lågstarrängar. Delområde 3a och 3b består i huvudsak av kalkgräsmarker och fuktängar. Den sydöstra delen, delområde 3c, är av mosaikartad karaktär och innehåller en blandning av bland annat våtar, agruggar, fuktängar och små bunkestarrkärr.

Bevarandemål:

- Utbredningen av kalkgräsmarker (6210) är minst 10 ha.
- Utbredningen av fuktängar med blååtel eller starr (6410) är minst 16 ha.
- Utbredningen av rikkärr (7230) är minst 2 ha.
- Tofsvipa, rödbena och gulärta finns i livskraftiga populationer och kan föryngra sig i området.
- Arter knutna till välhävda betesmarker lever kvar och ökar helst i utbredning och antal. Exempel på sådana arter är majviva, rosettjungfrulin och axag.
- Minst 90 % av arealen har väl avbetad gräsmark varje år vid vegetationsperiodens slut.
- Igenväxningsvegetation förekommer inte.

Skötselmål:

- Området betas årligen.
- Restaurering av igenvuxna delar är genomförd senast år 2015.

Skötselåtgärder:

Naturvårdsinriktad betesdrift varje år. Underhåll av hägnader. Komplettering av hägnader inför återupptaget bete av ohävdade delar.

Restaurering av igenvuxna delar. Rójning och gallring av träd- och buskbevuxna delar, så att ljusöppna betesmarker återskapas.

4.4 Skötselområde 4 (6,9 ha)

Beskrivning:

Reservatets skogsområden. Invid fågeltornet består skogarna främst av al. På lite torrare mark i väster övergår dessa i björkskogar med ett tätt buskskikt av enbuskar. Längst i söder finns en planterad tallskog.

Bevarandemål:

- Utbredningen av skogsmark är högst 6,9 ha.

Skötselmål:

Inget uppsatt skötselmål eftersom skogen inte är inlöst. Ur naturvårdssynpunkt skulle det dock vara positivt om utbredningen av skogsmarken minskade för att gynna våtmarkens fågelliv.

Skötselåtgärder:

Inga åtgärder kommer i dagsläget initieras av förvaltaren men åtgärder för att minska utbredningen av skogsmarken är önskvärt för att gynna våtmarkens fågelliv. Skötselåtgärder som gallring, rójning och avverkning beskrivna under föreskrift A. 14, se bilaga 1, är dock tillståndspliktiga.

4.5 Skötselområde 5

Beskrivning:

Anordningar för friluftslivet. Från parkeringsplatsen finns en stig som slutar vid fågeltornet. Stigen är spångad där marken är som fuktigast. Vid övergångar finns två stättor. Fågeltornet är beläget i kanten av själva våtmarken.

Bevarandemål:

- Ett väl underhållet fågeltorn finns.
- Två väl underhållna informationsskyltar med beskrivning av reservatet finns.
- 400 meter väl underhållna stigar finns.

Skötselmål:

- Stigarna är röjda och lättframkomliga senast år 2007.
- Informationsskyltarna är reviderade och på plats senast år 2010.

Skötselåtgärder:

Underhåll av stigar (inkl. spänger och stättor) och fågeltorn vid behov.
Framställning av ny informationsskylt med beskrivning av reservatet och dess natur- och kulturvärden.

5. Bränder och brandbekämpning

Bränder som uppkommer inom området ska släckas enligt gällande lag.

6. Jakt

Några inskränkningar i jakten föreligger inte inom reservatet.

7. Uppföljning

7.1 Uppföljning av skötselåtgärder

All skötsel som utförs i reservatet bör dokumenteras. Länsstyrelsen ansvarar för att en dokumentation sker av var och när åtgärder utförs, vem som utfört åtgärderna, kostnaden samt finansiering. Djurhållaren lämnar härvid årligen uppgifter till länsstyrelsen om antalet djur på marken, tidpunkt för betespåsläpp och installning, samt djurslag. Eventuella röjningar utförd av brukare rapporteras också till länsstyrelsen.

7.2 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemålen och gynnsam bevarandestatus genomförs varje år för den årliga skötseln av betesmarkerna.

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemålen och gynnsam bevarandestatus genomförs vart 6:e år för frekvens av indikatorarter.

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemålen och gynnsam bevarandestatus genomförs vart tionde till femtonde år för utbredningen av olika naturtyper.

8. Kostnader och finansiering

Slåtter, samtliga restaureringsarbeten, uppförande av dämme, stängselmaterial, underhåll av stigar och övriga anordningar för friluftslivet, framställning och utplacering av informationsskyltar samt tillsyn och uppföljning bekostas av staten.

Markägaren/brukaren svarar för kostnader i samband med betesdriften, uppsättning och underhåll av stängsel, underhållsröjning och andra skötselåtgärder som ingår i dennes miljöstödsåtagande samt uttransport av gagnvirke.

9. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Vem	Prioritet	Finans
Betesdrift	Varje år	Skötsel- område 1 och 3	Brukare	1	Miljöstöd
Slåtter av kantzoner	Varje till 2:at år	1	Brukare/en- treprenör	1	Vårdanslag -et/miljö- stöd
Slåtter av centrala delar	Inte oftare än vart 10:e år, och då inte mer än en tredjedel av hela ytan under samma säsong	1	Brukare/en- treprenör	1	Vårdanslag -et/miljö- stöd
Underhåll av hägnader	Varje år	1 och 3	Brukare	1	Brukare
Komplettering av hägnader	2005	3	Brukare/en- treprenör	1	Vårdansla- get
Röjning/gall- ring	2006	1 och 3	Brukare/en- treprenör	2	Vårdanslag -et/miljö- stöd
Restaurering av kärrdelen	2006-2008	1	Brukare/en- treprenör	2	Vårdansla- get

Anläggning av dämme	2007	2	Entreprenör	2	Vårdanslaget
---------------------	------	---	-------------	---	--------------

Prioritering: 1. Högst, 2. Hög, 3. Lägre

Bilagor

1. Beslut och föreskrifter
2. Skötselplanskarta
3. Vegetationskarta enligt Habitatdirektivets naturtyper i Natura 2000.
4. Fastighetsförteckning
5. Artlista
6. Referenslista

Bildande av naturreservat

Beskrivning av naturreservatet

<u>Benämning:</u>	Djurstadträsk naturreservat.
<u>Kommun:</u>	Borgholm.
<u>Socknar:</u>	Alböke och Föra
<u>Fastigheter:</u>	Djurstadträsk 1:9, 1:12 och 1:15 samt delar av Djurstadträsk 1:4, Djurstad 1:3, 1:4, 1:5, 1:8, 2:4, 3:1 och 5:1, Karse 1:2, 1:3 och Törnstubbe 1:1
<u>Lägesbeskrivning:</u>	Nordöstra Öland, 16 km NO Borgholm, Top kartblad 5 H SV, Ek kartblad 5H 3c Askelunda.
<u>Gränser:</u>	Området är utmärkt med svart hel- dragen begränsningslinje på bilagda, till beslutet hörande karta (<u>bil A</u>).
<u>Areal:</u>	Ca 93 hektar.
<u>Naturvårdsförvaltare:</u>	Skogsvårdsstyrelsen.

Ärendets handläggning:

Under våren 1978 framförde ägare av mark vid Djurstadträsk önskemål om en utdikning av träsket. Avsikten var dels att utvinna ny åkermark, dels att få till stånd en bättre dränering av befintlig åker- och betesmark. Vidare har Ölands Ornitologiska Förening och Ölands Naturvärn i gemensam skrivelse 1978-03-23 hemställt om interimistiskt skydd av träsket. Med hänsyn till områdets stora naturvärden som skulle försvinna vid en torrläggning av träsket, och i avvägningen på ifrågasatt naturreservat därstädes meddelade länsstyrelsen genom beslut 1978-09-25 förbud enligt 11 § naturvårdslagen mot torrlägningsarbeten inom området. Förbudet har därefter i omgångar förlängts att gälla till och med 1980-06-30. Omfattande förhandlingar mellan markägarna samt länsstyrelsen och naturvårdsverket har ägt rum men inte resulterat i någon överenskommelse om reservatsbildning. Markägarna har genom sitt ombud i skrivelse 1979-02-06 begärt, att länsstyrelsen snarast fattar slutligt beslut i frågan.

1980-05-12

11.1211-1413-78

Grund för beslutet

Djurstadträsk har tidigare bestått av en öppen vattenyta i sydväst och en vegetationstäckt myr i nordöst. Numera är träsket till övervägande del bevuxet med ag och vass och med endast obetydligt öppet vatten i sydväst.

Av de forna omfattande våtmarksområdena på Öland återstår efter verkställda utdikningar nu endast ett fåtal. Av dessa utgör Djurstadträsk och intilliggande Petgårde träsk ett ovanligt stort och komplext våtmarksområde med gynnsamma förutsättningar för en rik och specialiserad fauna och flora. Inom området häckar bl a ängshök och svarttärnor. Båda arterna har medtagits i nordiska ministerrådets översikt av hotade djurarter i Norden. På grund av sina stora ornitologiska värden ingår Djurstadträsk såväl i upprättat förslag till naturvårdsplan för Öland som i gällande kommunöversikt.

Ändamålet med reservatsbildningen är att bevara ett med hänsyn till faunan, främst fågellivet, och vegetationen värdefullt våtmarksområde. Genom enkla åtgärder skall allmänheten ha möjlighet att uppleva områdets naturvärden.

Då området främst på grund av sin betydelse för kännedomen om Ölands natur bör särskilt skyddas och vårdas, förklarar länsstyrelsen med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822) området som naturreservat (Djurstadträsk naturreservat) med de gränser, som framgår av ärendekartan.

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 och 10 §§ naturvårdsförfordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter skall gälla beträffande området.

Reservatsföreskrifter

- A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i markägares och annan sakägares förfoganderätt över området.

Utöver vad i lag och författning är föreskrivet skall gälla förbud att inom området

1. uppföra helt ny byggnad,
2. bedriva täkt av sten, grus, sand eller annan jordart,
3. under tiden 1.4 - 15.8 årligen bedriva täkt av vass eller ag,
4. anordna upplag annat än tillfälligt för jordbrukets behov.

1980-05-12

11.1211-1413-78

5. verkställa schaktning, fyllning, dikning, muddring, sprängning eller annan liknande åtgärd,
6. plöja eller utföra annan mekanisk markberedning eller använda kemiska bekämpningsmedel,
7. tillföra naturlig gödsel eller konstgödsel,
8. anlägga väg eller stig,
9. uppföra stängsel eller hägnad annat än för jordbrukets behov,
10. så eller plantera barr- eller lövträd annat än på tidigare barrskogsbevuxen mark,
11. göra ingrepp som innebär förorening eller annan förändring av vattenområde, exempelvis förändring av vattnets djup eller läge,
12. under tiden 1.4 - 15.8 årligen bedriva jakt samt
13. upplåta plats för tältning eller uppställande av husvagn e d.

Vid punkt 2, 4, 8 samt 9 ovan angivna förbud avser dock inte åtgärd för naturvårdsförvaltningen av området enligt fastställd skötselplan. Förbuden vid punkt 4 och 9 avser ej heller uppläggning av åkersten i befintligt upplag eller i befintlig stenmur.

Det är vidare förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd inom ifrågavarande område

14. utföra gallring, röjning eller avverkning av skog,
15. framdra mark- eller luftledning,
16. verkställa vattentäkt samt
17. under tiden 16.8 - 31.3 årligen bedriva täkt av vass eller ag.

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om markägares eller annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

Markägare liksom annan sakägare förpliktas tåla det intrång, som kan komma att erfordras för områdets skötsel eller utnyttjande, såsom landskapsvårdande gallringar och röjningar samt - i den mån markägaren inte själv låter utnyttja marken för bete - betesdrift och uppförande av stängsel. Vidare förpliktas markägare liksom annan sakägare tåla åtgärder för främjande av djurlivet såsom upptagande av vattenytor i träsket, samt anläggande av fågeltorn, stig och parkeringsplats enligt bilaga A samt utvärkning av området.

1980-05-12

11.1211-1413-78

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom naturreservatet.

Utöver vad i lag och författning är föreskrivet skall gälla förbud för allmänheten att inom området

1. skada eller bortta fasta naturföremål eller ytbildningar,
2. skada eller bortta växande träd eller buskar, blomplockning härunder inbegripen,
3. jaga, döda, fånga eller skada däggdjur, kräldjur, groddjur eller fåglar eller deras ungar, skada eller bortta ägg eller bon eller på annat sätt störa djurlivet exempelvis genom närgången fotografering,
4. under tiden 1.4 - 15.8 årligen färdas eller upphålla sig annat än på särskilt anvisade platser,
5. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur,
6. skada eller bortta befintliga hägnadsanordningar,
7. göra upp eld,
8. tälta eller uppställa husvagn,
9. framföra motordrivet fordon eller motordriven farkost,
10. parkera fordon annat än på för ändamålet avsedda platser,
11. på störande sätt använda radio, gramfon, bandspelare, musikinstrument e d.

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet.

1. Syftet med naturvårdsförvaltningen skall vara att i stort vidmakthålla träsket med dess nuvarande vegetationsförhållanden. Samtidigt skall dock - om så erfordras - särskilda åtgärder - upptagande av vattenytor eller dylikt - för gynnande av fågellivet vidtagas.

Om möjligt ska bete fortgå runt träsket för att vidmakthålla de öppna strandängar, som omger träsket. Allmänheten skall genom enkla anordningar, såsom stigar och fågeltorn ges möjligheter att uppleva områdets naturvärden utan att djurlivet därigenom störs.

2. Naturvårdsförvaltningen skall handhas av skogsvårdsstyrelsen i samråd med markägarna.

LÄNSSTYRELSEN

I KALMAR LÄN

1980-05-12

11.1211-1413-78

3. Vid naturvårdsförvaltningen skall samråd ske med länsstyrelsen och andra berörda myndigheter samt länets skötselråd.
4. För området skall finnas en särskild skötselplan. Förslag till sådan plan skall upprättas genom länsstyrelsens försorg i samråd med markägarna. Förslaget skall efter naturvårdsverkets hörande fastställas av länsstyrelsen.
5. Naturreservatet skall utmärkas på platsen enligt naturvårdsverkets anvisningar i ämnet.

Detta beslut träder i kraft den dag det vinner laga kraft, till vilken dag länsstyrelsens beslut 1980-04-14 enligt 11 § naturvårdslagen förlänges att gälla.

Den som bryter mot föreskrift, som meddelats enligt 8 eller 10 § naturvårdslagen, kan dömas till böter eller fängelse samt må förpliktas att ersätta kostnad, som föranledes av gärningen. Länsstyrelsen äger vid vite förelägga honom att vidta rättelse. Överexekutor äger meddela handräckning för ändamålet.

Detta beslut skall kungöras på det sätt som är föreskrivet beträffande författningar i allmänhet.

Den som vill klaga över detta beslut skall göra det skriftligen genom besvär hos regeringen.

Besvärshandling skall ha kommit in till jordbruksdepartementet inom tre veckor från den dag då klaganden fått del av beslutet.

I besvärshandlingen skall anges länsstyrelsens beslut. Vidare bör anges vilken ändring som yrkas och de omständigheter som åberopas till stöd för yrkandet.

Klaganden bör i besvärshandlingen uppge namn, personnummer, postadress och telefonnummer.

Skickas besvärshandlingen med posten skall försändelsen adresseras till: Jordbruksdepartementet, 103 33 Stockholm.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövdingen jämte ledamöterna Arne Andersson, Olle Andersson, Bengt Christersson, Bertil Danielsson, Jan-Åke Gareke, Agne Hansson, Anita Jonsson, Bengt Kronblad, Ivar Nilsson, Inge Schultz och Göte Åborn samt tjänstgörande suppleanterna Bertil Carlsson, Bengt Johansson och Lars Ternblad.

Ledamoten Ivar Nilsson reserverade sig mot beslutet att bilda naturreservat av området.

1980-05-12

11.1211-1413-78

I den slutliga handläggningen deltog även länsrådet Hinnfors, naturvårdsdirektören Andersson, bitr överlantmätaren Bramsbo, byråchefen Forsberg, länsassessorn Nylander, tjf planeringsdirektören Torbrand och länsarkitekten Weiman samt naturvårdsintendenten Samuelsson, föredragande.

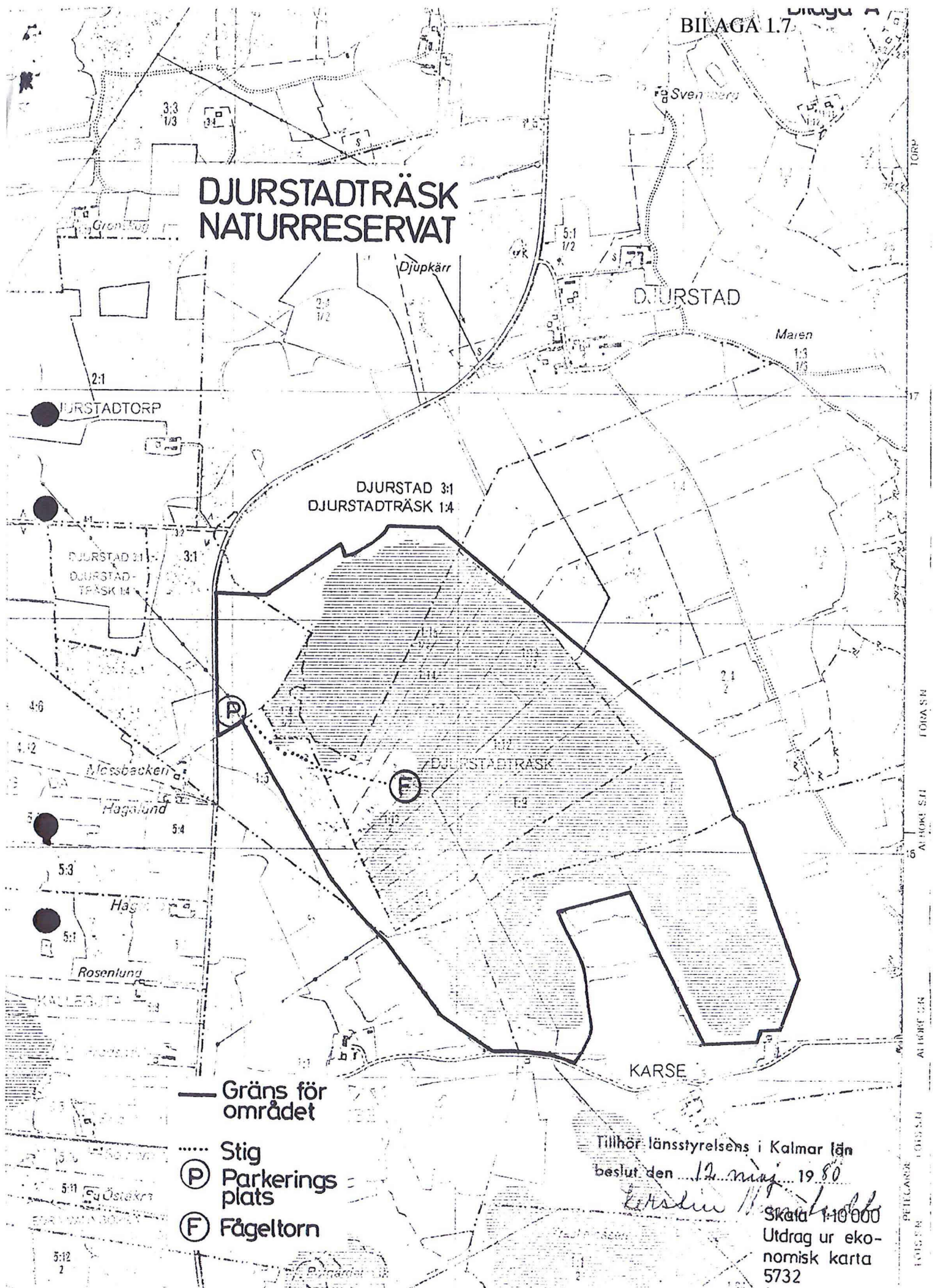

Erik Westerlind

Arnold Samuelsson

DJURSTADTRÄSK NATURRESERVAT

— Gräns för området

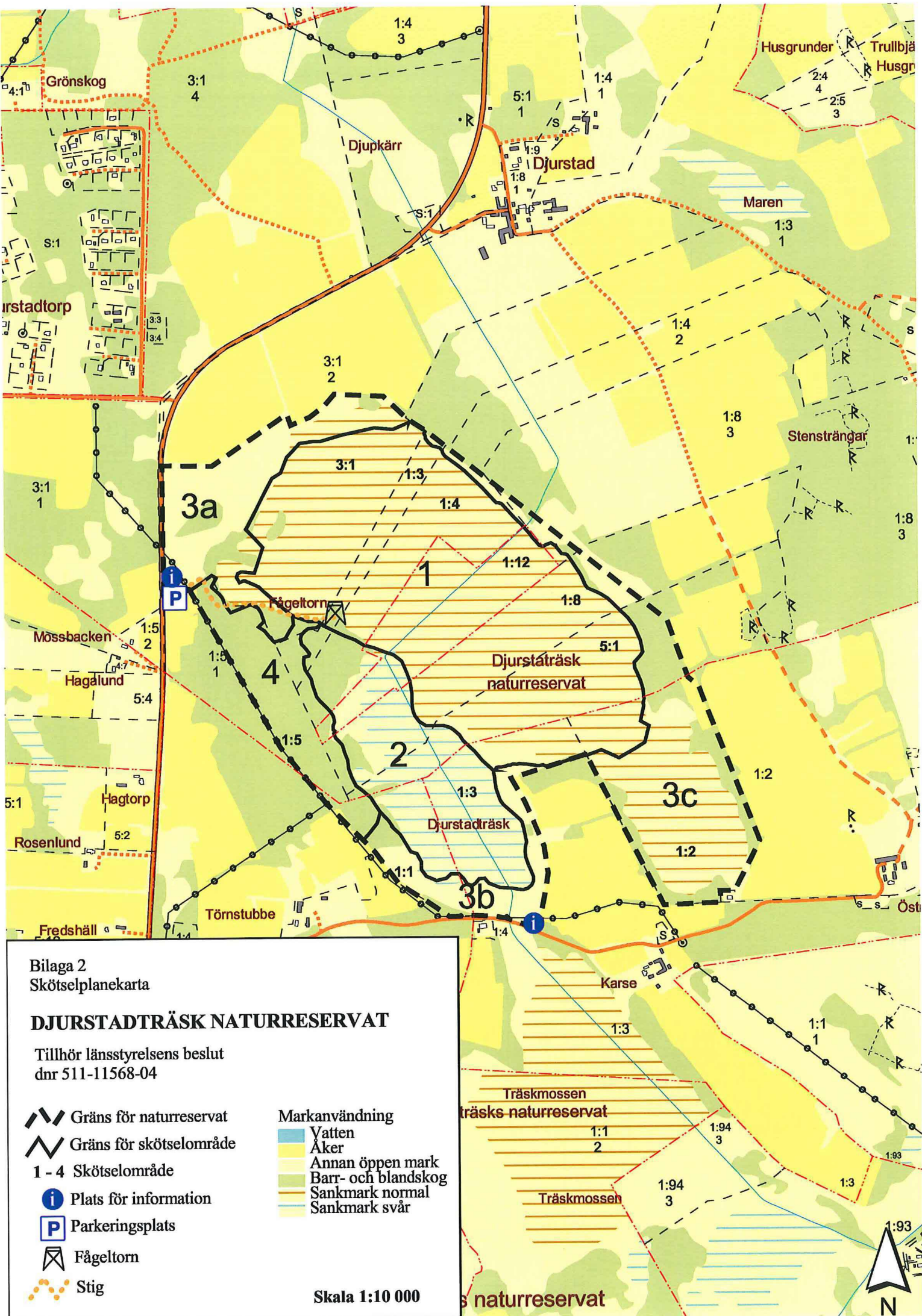
..... Stig

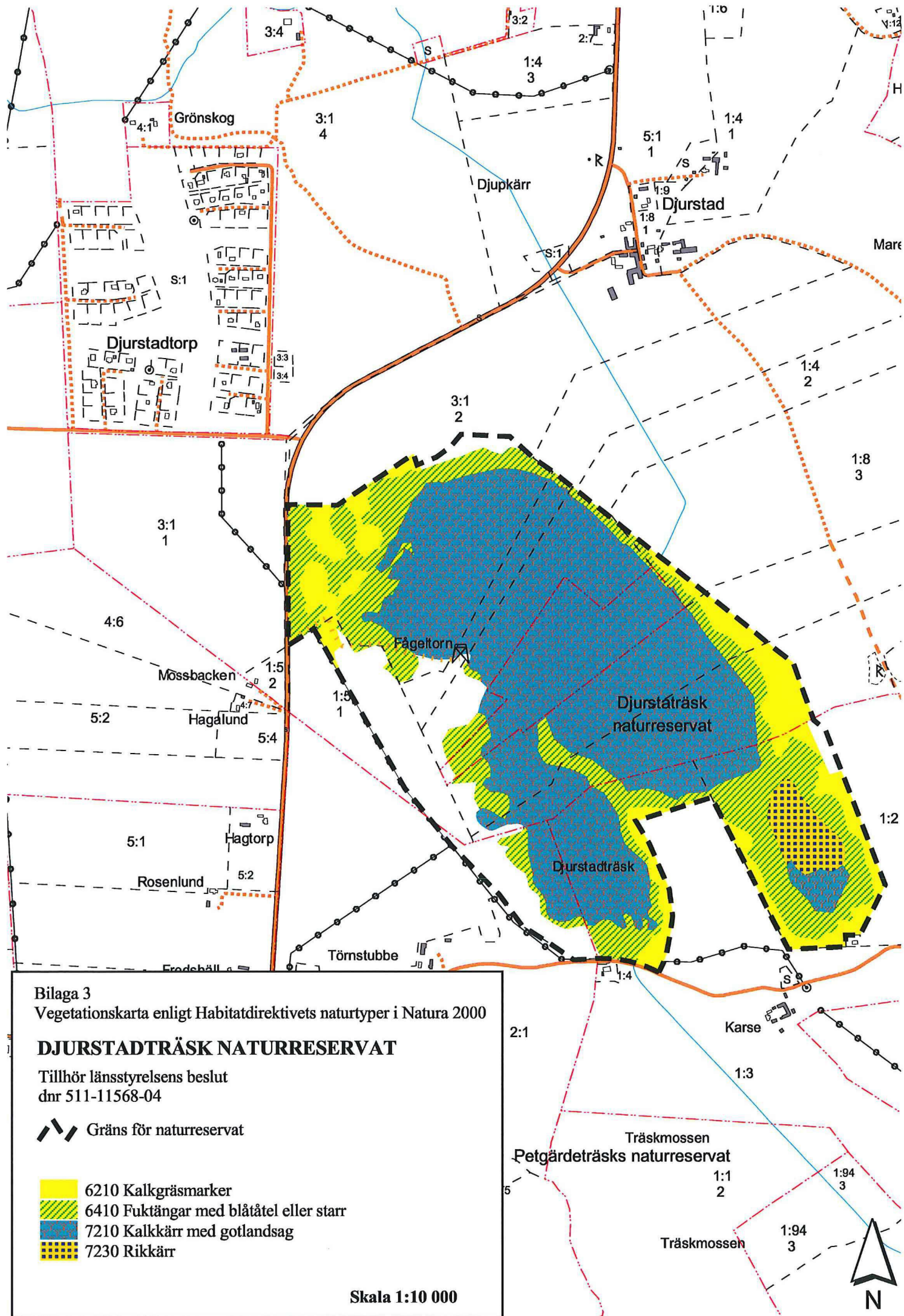
(P) Parkerings plats

(F) Fågeltorn

Tillhör länsstyrelsens i Kalmar län
beslut den 12 maj 1980

Skala 1:10 000
Utdrag ur ekonomisk karta
5732

Artlista

Förteckning över kända förekomst av signalarter, rödlistade arter samt vissa andra intressanta arter inom naturreservatet Djurstadträsk.

Rödlistekategorier enligt den nationella rödlistan fastställd av Naturvårdsverket 2000.

Rödlistekategori:

- EX = utdöd (extinct)
- RE = försvunnen (regionally extinct)
- CR = akut hotad (critically endangered)
- EN = starkt hotad (endangered)
- VU = sårbar (vulnerable)
- NT = missgynnad (near threatened)
- DD = kunskapsbrist (data deficient).

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Rödliste-kategori
Fåglar		
Anas querquedula	Årta	VU
Anas clypeata	Skedand	NT
Circus pygargus	Ängshök	EN
Motacilla flava flava	Sydlig gulärta	NT
Chlidonias niger	Svarttärna	VU
Numenius arquata	Storspov	NT
Porzana porzana	Småfläckig sumphöna	VU
Kärlväxter		
Cuscuta epithyrum	Ljungsnärja	VU
Selinum dubium	Slidsilja	NT
Herminium monorchis	Honungsblomster	VU
Carex buxbaumii	Klubbstarr	-
Vicia villosa	Luddvicker	NT

Referenslista

Tryckta källor

- Carlsson, L. (red). 1997. *Fågellokalerna på Öland*. Calidris supplement nr 17. Ölands ornitologiska förening.
- Hylander, K. 1994. *Våtmarksinventering av Öland*. Länsstyrelsen i Kalmar län. Meddelanden 1994:3.
- Lundh, K. (red). 1991. *Löt. En ölandssocken och dess människor*. Sockenbok utgiven av Löts hembygdsförening.
- Lundqvist, G. 1928. *Studier i Ölands myrmarker*. Sveriges Geologiska Undersökning, C:353.
- Palm, B. (red). 1987. *Föra från kust till kust*. Sockenbok utgiven av Föra hembygdsförening.
- Petersson, J. 2000. *Inventeringsrapport. Petgårde och Djurstad 2000*. Stencil. Länsstyrelsen i Kalmar län.
- Ormö, U. & Wenninger, T. 1984. *Djurstad träsk – kulturteknisk undersökning*. Kungl. Tekniska Högskolan, Institutionen för kulturteknik. Meddelande 3029.
- Rodebrant, S. 1979. *En våtmarksinventering på Öland*. Calidris 8:133-150.
- Rodebrant, S. 2005. *Häckfågelinventeringar inom Natura 2000 och LIFE-områden på Öland 2002 och 2004*. Sammanställande rapport för Life-projektet "Strandängar och våtmarker i det Öländska odlingslandskapet". Länsstyrelsen i Kalmar län.
- Sterner, R. 1926. *Ölands växtvärld*. Södra Kalmar län III. Kalmar.
- Tyler, C. 1981. *Sydsvenska kalkkärr*. Hävd i gången tid och skötselöverslag för framtiden. Meddelanden från Växtekologiska Institutionen, Lunds universitet. 47.
- Åkerman, J. 1997. *Den våtmarksanknutna häckfågelfaunan 1995. Djurstad träsk och Petgårdeträsk naturreservat*. Länsstyrelsen i Kalmar län. Meddelanden 1997:4.
- Ålind, P. 1983. *Vegetation och fågelfauna i Djurstadträsk naturreservat*. Länsstyrelsen i Kalmar län informerar 1983:1.

Otryckta källor

- Lantmäteriet. Enskifte, Djurstad 1814-15.
- Lantmäteriet. Enskifte å Djurstads utägor 1822.
- Lantmäteriet. Enskifte, Karsö 1816.
- Lantmäteriet. Skattläggningsmätning, Törnstubbe 1818.
- Lantmäteriet. Djurstads Träsk, avdikningssyn 1914.